Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda Aurea - Cod. Aug. perg. 256

Jacobus <de Voragine>

[S.l.], [14. Jahrh.]

De sancto Matheo

urn:nbn:de:bsz:31-66161

pectoribus interpellat. Hec et vocari meruit
virgo vetula et pistrix. **De sancto Lamperto. De nomine**

Lampertus nobilis genere sed nobilior sanctitate in|ter a primevo etatis sue litteris eru|ditus. Adeo per sui sanctitatem ab omnibus ama|batur ut post Theodardum magistrum suum Tretensis ecclesie in episcopum meruit pro|moveri. Quem Childericus rex plurimum di|ligebat et pre omnibus episcopis ipsum carum habebat. Sed crescente invidorum malicia sine causa eum impii expellentes honore de|bito privant et Feramundum in eius ca|thedra statuunt. At Lampertus mona|sterium ingressus per vii annos ibidem con|versatus optime. Quadam vero nocte ab oratione surgens imprudenter per ignorantiam sonum fecit. Quod audiens abbas dixit: Quis est qui hunc sonum fecit statim vadat ad crucem. Tunc Lampertus nudis pedibus in cilicio ad cru|cem cucurrit ibique tam diu in nive et glacie fixus stetit donec fratribus post matutinale se calefacientibus abbas eum deesse cognosceret et audiens quod ille esset qui ad crucem missus est eum re|vocari fecit et ab eo cum monachis veniam postulavit. Ille vero non solum clementer indulsit sed de bono pa|tientie eis sublimiter predicavit. Post vii annos Feramundus expulsus est et sanctus Lampertus iubente Pipino ad sedem propriam est reductus. Cum autem sic pius verbo et exemplo polleret in|surgentes in eum duo maligni eius domum inquietare ceperunt quos amici pontificis sicut meruerunt occiderunt. Eo tempore Lampertus Pipinum de quadam meretrice quam tenebat plurimum increpavit. Dodo autem quidam consanguineus eorum qui occisi fuerant et frater ipsius meretricis domesticus au|le regie congregato exercitu domum epi|scopi circumque obsedit volens necem occisorum in sanctum vindicare. Lampertum autem cum puer Lamperto in oratione posito nunciasset ille versus in duos ut eos expugna|ret invadere arripuit. Sed ad se rediens gladium deiciens pro certo melius indi|cans ut persistendo et moriendo vinceret quam ut sacerdos manus de impiorum sangui|ne macularet. Tunc vero dei servos ad|monuit ut peccata sua confitentes et mor|tem pacienter sustinerent. Statimque impii ir|ruentes sanctum Lampertum in oratione prostratum peremerunt circa annos domini dcc xx. Des|cendentibus quidem ceteris famulis eius dentes corpus eius occulte ad cathedra|lem ecclesiam navigio perduxerunt. Et cum ulteri civitatis ecclesia sepulture dederunt. **De sancto Matheo. De nomine**

Matheus binomius extitit scilicet Ma|theus et Levi. Matheus interpretatur donum festinationis. Vel quasi magnus do|nator consilii. Vel dicitur Matheus a mag|nus et theos quod est deus quasi dei magnus. Vel a manu et theos quasi manus dei. Fuit enim donum festinationis per festi|nam conversionem. Donator consilii per salu|brem predicationem. Magnus deo per vite per|fectionem. Manus dei per evangelii conscripti|onem. Levi interpretatur assumptus vel applicatus sive additus. Fuit enim assumptus ab exactione vectigalium. Applicatus numero apostolorum. Additus consortio evangelistarum et apostolus cathalogo martirum. Matheus apostolus in Ethiopia predicans in civitate que Nagdaber duos magos nomine Zoroes et Arphaxat repperit qui ita homines

suis artibus dementabant ut quibuscumque
uellent membrorum sanitate priuare
uiderentur. Qui in tantam superbiam eruperunt
ut se quasi deos ab omnibus facerent adora
ri. Matheus autem apostolus predictam ciui
tatem ingressus et apud eunuchum
candacis regine quem philippus bapti
zauerat hospitatus ita magorum presti
gia detegebat ut quecumque ipsi faciebant
hominibus in perniciem hec ipse conuerteret
in salutem. Eunuchus autem sanctum matheum
interrogauit quomodo tot linguas loque
retur et intelligeret. Exposuit ei ma
theus quod spiritu sancto descendente omnium
linguarum scientiam recepissent apostoli ut
sicut illi qui per superbiam turrim usque
in celum edificare uolebant per confusio
nem linguarum ab edificatione cessa
uerunt sic apostoli per omnium linguarum scientiam
turrim non de lapidibus sed de uirtutibus
construunt per quam omnes qui crediderunt
in celum ascendant. Tunc uenit autem
nuncius qui dixit magos illos cum duo
bus aduenisse draconibus qui ignem
sulphureum ex ore et naribus euomen
tes cunctos homines occiderent. Apostolus
autem signo crucis se muniens ad eos
securus exiuit. Quem mox ut dracones ui
derunt ante eius pedes protinus dor
mierunt. Dixitque magis. Et ubi est
ars uestra excitate eos si potestis. Ego
autem nisi dominum rogassem quod in me cogi
tastis in uos protinus retor
sissem. Cum autem populus conuenisset in
nomine ihesu draconibus ut abirent pre
cepit et nullos ledentes protinus
abierunt. Cepitque apostolus de gloria paradysi
terrestris magnum sermonem ad populum facere
asserens omnibus montibus eminere et proxi
mum celo esse spinas uel tribulos in

non esse lilia uel rosas in eo non marcescere se
nectutem in eo non euenire sed homines semper
iuuenes ibi manere organa angelorum
ibidem sonare aues uocatas continuo
obedire. De hoc autem paradyso terrestri
dixit hominem eiectum esse sed per christi
natiuitatem in paradysum celestem reuo
catum fuisse. Et cum hoc loqueretur ecce subi
to in illis exortus est tumultus quia regis filius
mortuus plangebatur. Quem cum magi
suscitare non possent suadebant regi quod
inter deorum consortium raptus esset et ideo simu
lacrum et templum sibi construi oporteret. Pre
dictus autem eunuchus magos custodi
ri faciens apostolum aduocauit qui oratione
facta protinus suscitauit. Quia rex
nomine egyppus hoc uiso per uniuer
sas suas prouincias misit dicens. Veni
te et uidete deum in effigie hominis la
tentem. Venerunt igitur cum coronis aure
is et diuersis sacrificiorum generibus uo
lentes sacrificare ei. Quos matheus com
pescuit dicens. O homines quid facitis. Ego deus
non sum sed seruus domini ihesu christi. Illi de auro
et argento quod attulerant ipso iuben
te ecclesiam magnam fabricauerunt quam infra
xxx dierum spacio consummauerunt in
qua apostolus xxxiii annis sedit et totam
egyptum ad fidem conuertit. Rex autem
egyppus cum uxore sua et omni populo suo
baptizatus est. ¶ Ephigeniam quoque
filiam regis apostolus deo dicatam plusquam
ducentis uirginibus prefecit. Post hec hyr
tacus regi successit et uirginem pre
dictam concupiscens dimidium regni sui a
postolo promisit si eam sibi in coniugium
faceret consentire. Cui apostolus ait ut
iuxta morem predecessoris sui die domini
ca ad ecclesiam ueniret et presente ephi
genia cum ceteris uirginibus quid bona

sint consulta coniugia audiret. Quod
rex cum gaudio terminauit putans
quod Ephigeniam uellet coniugium persua
dere. Matheus igitur uirginibus et omni populo
congregatis de bono matrimonii diu lo
quutus est a rege plurimum est laudatus
arbitrans quod hic ideo dicere ut uirgi
nis animum ad consensum matrimonii
prouocaret. Deinde imperato silentio
sermonem resumpsit dicens. Cum bonum
sit matrimonium si saluo fide tenea
tur uos uniuersi qui astatis quod si regis
sponsam aliquis usurpare presumeret
non solum regis offensam sed mortem incur
reretur. Non quia uxorem duxisse pro
baretur sed quia sponsam domini sui accipiens
eius matrimonium uiolasse conuincitur. Ita
et tu rex sciens Ephigeniam spon
sam regis eterni effectam et sacro uela
mine consecratam quomodo poteris sponsam
sam potentioris tollere et tuo ma
trimonio copulare. Quo audito
rex pre insania furibundus
abscessit. Apostolus autem intrepidus et con
stans ad patientiam omnes et constantiam
confortauit et Ephigeniam coram se
cum timore prostratam cum ceteris uirgi
nibus benedixit. Post missarum autem
sollempnia rex spiculatorem misit qui
iuxta altare Matheum stantem et expan
sis in celum manibus orantem misso a
tergo gladio interfecit et martyrem conse
crauit. Quod populus audiens ad pala
tium regis incendendum omnia properabat.
Sed a presbiteris et diaconibus uix detenti
apostoli martyrium cum gaudio celebrarunt.
Rex uero cum nec per matronas ad eam
ducendam nec per magos Ephigeniam
posset aliquatenus immutare totam
domum eius igne copioso uallauit ut

ipsam cum ceteris uirginibus concremaret.
Apostolus autem eidem apparens omnem ignem ab
eius domo excussit qui erumpens pa
latium inuasit et solo rege cum uni
co filio uix euadente cuncta con
sumpsit. Statim filius eius arreptus
a demonio patris crimina confitens ad
sepulchrum apostoli properauit. Pater uero turpis
sima lepra effectus cum curari non
posset manu propria gladio se interemit.
Populus autem fratrem Ephigenie ab apostolo bap
tizatum regem constituit. qui per annos
.lxx. regnauit et filium suum [illegible] sibi
substituens. christianum cultum magni
fice ampliauit et totam Ethiopiam
prouinciam ecclesiis Christi repleuit. Zoroes
autem et Arphaxat ab ea die qua re
gis filium apostolus suscitauit in Persidem confuge
runt. Sed Symon et Iudas ibidem eos ui
cerunt. ¶ Nota quod in beato Matheo quatuor con
siderantur principaliter. ¶ Primum est
obedientie uelocitas quia mox ut eum
eum uocauit continuo tholoneum reliquit
nec dominos suos timens rationes uectigalium
imperfectas reliquid et Christo per omnia ad
hesit. Propter hanc uelocitatem obedientie quidam
occasionem erroris sumpserunt sicut recitat
Ieronimus in originali super predictum locum dicens.
Arguit in hoc loco Porphirius et Iulia
nus augustus uel imperitiam hystorie
mentientis uel stultitiam eorum qui statim
secuti sunt saluatorem quasi irrationabiliter quem
libet uocantem hominem sunt secuti cum tante
uirtutes tantaque signa precesserint que
apostolos ante uidisse non est dubium. Certe fulgor ipse et maiestas
diuinitatis occulta que etiam in humana facie
relucebat ex primo ad se uidentes trahe
re poterat aspectu. Si enim in magnete et lapi
de hec esse uirtus dicitur ut anulos et

fluentis copulet. Quanto magis
dominus omnium creaturarum ad se trahere
poterat quos volebat. Hoc fecit. Secundo eius
largitatis sive liberalitatis, quia fecit
ei convivium magnum in domo sua. Iste
quidem convivium non fuit magnum ratione
large preparationis sed fuit magnum
primo ratione novitatis quia magno affectu
et desiderio ipsum recepit. Secundo ratione misterii
quia ad convivium fuit indicatum magnum
misterium quod misterium exponit glo-
sa [...] lucam dicens. Qui domicilio
mentis [...] pit intus maximis exu-
berantium pascitur delectationibus volup-
tatum. Tertio ratione doctrine quia ibi magna
doctrina exhibuit: Sicut misericordiam volo et non
sacrificium et non egent qui sani medico etc.
invitatori Quarto propter turbam convivantium quia magni
discumbentes et invitati fuerunt scilicet
et discipuli eius. Tertium est humilitas
que apparuit in duobus. Primo quia publica-
num se manifestavit. Ceteri evangeli-
ste propter eius honorem nomen vulgatum non po-
suerunt. Ipse secundum quod scriptum est: Iustus in
principio accusator est sui. Matheum se et
publicanum nominat ut ostendat nul-
lum conversum debere de salute diffidere. Cum
apostolus et evangelista de publicano re-
pente sit factus. Secundo quod ad nuptias su-
as publicanos invitavit. Quando enim pharisei mur-
murabant Christum ad homines peccatores
descendisse potius eis Matheus respondere
estis ac dicere: Vos potius miseremini peccatores
qui vos iustos arbitramini, medicum refu-
gitis. Ego autem iam peccator dici non valeo
qui ad medicum salutis confugio et tego
vulnus meum non abscondo. Quar-
tum est evangelium ipsius in ecclesia magne
sollempnitatis. Eius enim evangelium pre ce-
teris evangeliis magis in ecclesia frequen-
tatur sicut et psalmi David et epistole Pauli pre ce-
teris scripturis amplius frequentantur. Et hoc est
quod dicit Io. tria sunt genera peccatorum scilicet peccatum
superbie, luxurie et avaritie. Peccato superbie
peccavit Saulus a Saulo superbissimo re-
ge dictus qui ecclesiam supra modum persecutus est. Peccato
luxurie peccavit David qui et adulterium commisit
et propter ipsum adulterium fidelissimum militem Uriam
Uriam occidit. Peccato avaritie peccavit Ma-
theus qui per avaritiam lucris turpibus inhia-
bat. Fuit theolonarius. Est autem theolo-
neum ut dicit Ysidorus locus in portu
maris ubi merces navium et nautarum em-
olumenta redduntur. Theolos autem grece ut
dicit Beda latine dicitur vectigal. Licet
isti peccatores extiterint eorum tamen penitentia adeo
placuit ut non solum dominus eorum culpas ig-
nosceret sed et in eis dona sua multiplica-
ta cumularet. Nam de sevissimo persecutore
fecit fidelissimum predicatorem. De adultero
et homicida fecit prophetam et psalmi-
stam. De lucris inhiante et cupido fecit
apostolum et evangelistam. Ideo igitur horum trium
dicta ubique frequentius recitantur ut
nullus qui converti voluerit desperet de venia
quando tales in culpa conspicit fuisse in gloria.
¶ Notandum in sermone beati Ambrosii
de conversione beati Mathei. Quedam experta
medici quedam expertus infirmum sanat. Qui
expertus modi sanandi considerat. In
medico tria sunt scilicet sapientia que indicat
morbi originem. Bonitas qua medicamina
adhibuit. Potestas quia ipsum tam cito immuta-
re potuit. De his tribus sic idem dicit
Ambrosius in persona ipsius Mathei: Hic
potest auferre cordis mei dolorem et anime
pallorem qui novit occulta. Et hoc quantum ad
primum. Inveni medicum qui in celo habitat
et in terris spargit medicinam. Hoc quantum ad
secundum. Hic potest solus sanare vulnera mea

quesivit sua hoc ergo spiritu ad deum. Item
in ipso autem infirmo sanato est in beato
matheo tria considerantur secundum quod beatus
Ambrosius ostendit. Ipse namque
morbum exuit per fidem animi generalis
et insanitate recepta per se mundum
servavit. Unde ait: Sequebatur matheus
iam letus et alacer et exultavit di-
cens: Iam non publicanum gero, iam non
porto levi, exui levin postquam christum
indui. Et hoc quod ad primum. Odi genus
meum, fugio vitam meam, solum te sequor
domine ihesu qui sanas vulnera mea. Hoc
quod ad secundum. Quis est qui me separat
a caritate dei que in me est? tribulatio
an angustia an fames? Et hoc quo ad ter-
tium. Modus autem sanandi secundum
beatum ambrosium triplex fuit. Primo quia
christus ipsum vinculis ligavit. Secundo cau-
terium ipsi impressit. Tertium omnem
putredinem emendavit. Unde ait
ambrosius loquens in persona mathei: ligatus
sum fuisse fidei clavis et boni-
s compedibus caritatis. Aufer ihesu
meorum putredines peccatorum, dum me
vinculis caritatis ligatum tenes, seca quicquid est
quod vinculis viciosum. Hoc quantum ad pri-
mum. Omne mandatum tuum sicut caute-
rium impressum tenebo et si urit cau-
terium mandati non putredinem tamen exurit
ne ad vivum serpat conta-
gio et si mordet medicamentum tamen vi-
tiosum collit vulnus. Quantum ad secundum. Veni
ergo domine, medere occultas laten-
tes et varias passiones. Aperi vul-
nus ne serpat humor. Emunda
omne quod fetidum est per regnum lava-
crum. Hoc quantum ad tertium. Evangelium autem eius
anno domini D. quod manibus suis
scripsit cum ossibus beati barnabe reper-

tum est. Quod quidem evangelium sanctus ber-
nabas secum ferebat et super infirmos im-
ponebat, et omnes tam fide barnabe quam merito
mathei continuo sanabantur. De sancto Mauricio

Mauricius dicitur a mari et cis quod est vo-
mens vel durus et us quod est consiliator vel festinans vel dicitur a maurion quod secundum ysidorum grece dicitur nigrum. Ipse namque habuit amaritudinem per incolatum miserie et dilationem patrie. Fuit vomens per superfluorum abiectionem. Durus et firmus per tormentorum perpessionem. Consiliator per commilitonum exhortationem. Festinans per fervorem et bonorum operum multiplicationem. Niger per sui despectionem. Huius passionem scripsit et compilavit beatus eucherius lugdunensis archiepiscopus. Mauricius in sacratissima legione que thebea dicitur dux extitisse perhibetur. Vocantur autem sic thebei a civitate sua que theben nuncupata est. Est autem ipsa regio in partibus orientis ultra fines arabie, habilis opibus suis, fertilis fructibus, arboribus delectabilis. Habitatores vero regionis illius dicuntur esse magni corporis, armis strenui, in bello fortissimi, callidi ingenio, sapientia locupletissimi. Ipsa autem civitas centum portas habuit et super nilum fluvium qui de paradyso egreditur. Et gyon dicitur situm fuisse. Unde qua dicitur: Ecce vetus thebe centum iacet obruta portis. Huius iacobus frater domini verbum dei predicavit et fide christi eos perfecte docuit. Dyocletianus autem et maximianus volentes fidem christi penitus — vl penitus — extirpare tales epistolas per omnes provincias in quibus christiani morabantur miserunt ... si aliquid deceat oportet aut sciat, et totus mundus ergo per ...